

meg a sokadalomból, a földmives pedig a berándulással napokat vesztegetett azért, hogy egy pár csizmát vásárolhasson.

Serényi Béla gróf miniszter praktikus államiérfini felfogására és mély szociális érzékére vall, hogy ez állapotok tarthatatlan voltát felismerte, s ezzel nagyot korrigált elődeinek mulasztásán. Volt bátorsága is hozzá, hogy az állapotokra rámutasson, azokat kellő világítással jellemezze, s levonja belőlük az egyetlen észszerű konkluziót, hogy a vásár-mánia túltengéseinek ezentúl határ lesz szabandó, a kormányhatalom szükséges fékeivel s az újabb vásártartási engedélyek megtagadásával.

Reméljük, hogy a minisztert ez álláspontjában az országos közvélemény, maguk a községek is vidékenként támogatni fogják. Mert nagyon megszívlelendő mindannyiunk javára a komoly intelem, mellyel beszédének a vásárokról vonatkozó részét végezte: „Ez egy nemzeti csapás — ugymond — s a kár milliárdokra megy.”

Igen, milliárdokra. Mert szegedi és környékbeli kisiparosok, kereskedők az év legtöbb napján tengődnek s amikor négy-öt vásári nap rájuk köszönt, látják, milyen csalódás jut így is rájuk. Ne vásári humbuggal tartsuk iparosainkban, kereskedőinkben a lelket, hanem helyes közgazdasági, ipari és kereskedelmi állapotokkal.

**Amerika külkereskedelme.** Newyorkból jelentik: Knox államtitkár Underwood közgazdasági bizottsági elnökhöz intézett levélben Taft elnök fölhatalmazását kéri bizonyos tarifális intézkedésekre, hogy véget vessen annak a differenciás kezelésnek, amelyben egyes országok az amerikai bevitt részesítik. Fölsorolja a többi között Németország, Olaszország, Ausztria és Magyarország, Por-

tugália és Bulgária részéről történt ilyenféle intézkedéseket és retorziós vámok alkalmazását kívánja. Egyes esetekben 5—25 százalékgig menő pótvám lesz szükséges. Súlyosabb esetekben bevitt tilalom is szükségessé válhat. Knox végül kijelentette, hogy javaslata elő fogja segíteni az amerikai külkereskedelem fejlődését.

## A magyar városok evolúciója.

(Saját tudósítónktól.) Az új népszámlálás egyik legörvendetesebb eredménye, hogy Magyarországon a városok nagy nekilendülésben vannak. Ez evolúció nem szorítkozik arra, hogy megnöveszti a kereteket eddigi városaink körül, s a nagyobb népszámmal nagyobb anyagi erőt, több szellemi készséget ad nekik kulturális hivatásuk teljesítéséhez. A lendület kiterjed oly községek felé is, melyek középstációban vannak a város és falu közt (a régi Magyarország mezővárosnak hívta az ily tipust), de az élet megadta nekik, hogy erőteljesen kifejlődhessenek s máris komoly jelöltek a jövő város-állományába.

Múltán közölte a hivatalos közlöny az ide vonatkozó statisztikát nyomatékosan, quasi esemény gyanánt. Kár, hogy adatai megálltak a tizezer főnyi létszámú községek körében s nem terjeszkedtek ama középmezőnyükig, amiket nem sok választ el lélekszám dolgában a nagyméretű községektől.

Városi hivatásra termett községünk, hol a lélekszám meghaladja a tizezret, ezidőszereint száznegyvenhat találhatók hazánkban. Nagy haladás ez, csak a husz év előtti állapothoz képest is; mert akkor összes nagyméretű községeink száma százöt volt, a status tehát két évtized alatt negyvenegy várossá lett községgel gyarapodott meg.

Még szembezőköbb a fejlődés, ha a husz év előtti állapotot összehasonlítjuk a maival a lakosság effektív számereje s a gyarapodás intenzivitása dolgában. Erről a következő táblázat igen beszédesen világosít föl:

| Lélekszáma<br>meghaladta a | 1890. | 1910. |
|----------------------------|-------|-------|
| százezeret — — — —         | 1     | 2     |
| kilencvenezret — — —       | —     | 2     |

|                      |     |     |
|----------------------|-----|-----|
| nyolcvanezeret — — — | 1   | —   |
| hetvenezret — — — —  | 1   | 2   |
| hatvanezret — — — —  | —   | 5   |
| ötvenezret — — — —   | 3   | 7   |
| negyvenezret — — —   | 2   | 6   |
| harmincezeret — — —  | 9   | 14  |
| huszezeret — — — —   | 25  | 27  |
| tizezeret — — — —    | 63  | 81  |
| Együtt — — — —       | 105 | 146 |

Tul a százezren, közel a milliós állományhoz jár Budapest 880,000 lakosával, holott husz év előtt csak 492,000 lakosa volt. Kétszereződjék meg így a mai lélekszám a legközelebbi negyedszázad alatt, akkor a magyar székesfőváros a kétmillió metropolisok sorához közeleg.

Második nagyvárosunk: Szeged ma 118,000 lelket számít s mintegy nyolcadrészét teszi Budapestnek, de minden más városunknak jóval előtte jár. 20 éve még csak 80,000 volt, de a sorban akkor is versenytárs nélkül vezetett.

Két alföldi nagyváros: Debrecen és Szabadka csaknem egyszerre szöktek most a harmadik helyre, amaz 92,000, emez 94,000 lakossal, tehát ez utóbbi, vagy egy orrhossznyira, az elsőbbség. Husz év előtt Szabadka 70,000, Debrecen meg csak 50,000 volt, a nagyobb eredmény pálmája tehát föltétlenül Debrecené.

A negyedik helyért két ellentett fekvésű országtáj középpontja verseng: nyugaton Pozsony 78,200, délvidéken Temesvár 78,500 lakossal, az előny — alig egy hajszálnyit — Temesváré, mely azonban nagy diadalt is jelent neki, mert husz év előtt még csak 40,000-es város volt, Pozsonynak ellenben 52,000 lakos jutott. Pozsony gyarapodása tehát mintegy 50 százalék, Temesváré ellenben 96 százalék.

Öt vidéki városunk az ötödik hely dicsőségéért vetekedik: élükön Kécskémét jár, közel 68,000 lakossal, utána következnek: Nagyvárad, Arad, Hódmezővásárhely is, — leghátul — kincses Kolozsvár. Mindezek két évtized előtt a 30,000 és 40,000 közt tartottak, fölvirágzásuk tehát szintén öröndetes, ha a tempó nem egyforma is.

Ugyanily gyarapodás példáit látjuk nagy-

az amerikai kivándorlásról lévén szó, pipaszó és kvaterka mellett (mert hát nagy téma az falun).

— Nem használt semmit, azért mégis csak azt hajtották az én falusi látogatóim:

— A kormánynak kellene tenni valamit.

— De ha a természeti erőktől függ... hiszen kifejtettem.

— Nem ér semmit. A kormánynak tudni kell a kötelességét...

— A kormány nem ér rá, — védelmeztem — annyi baja van szegénynek, hogy azt se tudja, melyikhez nyuljon.

— Hát ugyan mi a baja? — kérdezte az egyik, aki koalíciós volt. — Hiszen erős, hiszen szépen eligazítottuk a dolgát itt a vármegyén. Azóta is már a második üdvözlőtelegrammal erősítjük.

— Voltaképen az elején hibázta el, még vezérőlbizottság korában.

— Az elején? Mivel? — kérdi az én emberem hitetlenül.

— Hát tudjátok, Kemény Zsigmondnak volt egy kedvenc hasonlata a siracusai patriciusokról, akik egy nagy, hatalmas bordájú hajót csináltattak, egész Siracusa tombolva tapsolt a roppant méretű, pompás alkotásnak, mindaddig, míg kisült, hogy a hajót lehetetlen a siracusai kikötőbe bevontatni, mert a kikötő kicsi hozzá.

— Mit akarsz ebből kihozni? kérde a másik vendégem, hajdani szabadelvű.

— Azt, hogy a vezérőlbizottság is olyan nagy hajóval indult meg, amelyet nem bírt a kikötőbe vontatni.

— Hm... — morgott a koalíciós a tarkóját vakarva.

— Kénytelen volt hát — folytatám — kiszállni belőle s beleülni a hatvanhetes csónakba.

— Nem olyan nagy szerencsétlenség — szólt közbe a szabadelvű.

— Ugy, de a csónakokat olyan sokáig lövöldözték megelőzőleg épen ők, hogy teljesen megrongálódtak és most valóságos istenkísértés evezni rajtuk a zátonyok közt.

Ennyire jutottunk a politikai diskurzusban, mikor kopogás hallatszott az ajtón és belépett a kocsisom, Szuloki Gyurka, erős, tagbaszakadt ember, aki sáros időben ölben hozza ki a vályuhoz megítatni a négyhónapos csikót.

— No, mi baj, Gyurka?

— Nagy sor van kérem alásan. Megyek ki Afrika országába. Azt jöttem alásan jelenteni.

— Be vagy te rugva, Gyurka. Valld be, hogy ittál.

— Már amennyit adott a német.

— Miféle német?

— Az afrikánus német, akinek a véretem aláírtam, de csak öt esztendőre.

Sehogyssem értettem eleinte, csak lassan fogdostam ki a szavaiból, hogy egy ügynök van a faluban, aki munkásokat toboroz a délafrikai bányákba, Szuloki már aláírta a szerződést és most azt kéri tőlem, tekintsek el attól, hogy nálam a felmondást elmulasztotta kellő időben.

— Merre van az az ügynök, te szerencsétlen?

— Kojtor Jánoséknál van megszállva. Ott írják a kontraktusokat a falusiak.

Valóságosan fölizgatott a dolog, pedig egyébként ilegmatikus ember vagyok. Megkértem a vendégeimet, szükség törvényt bont, engedjenek elmennem egy percre, megnézem miféle manipuláció folyik. Hát csakugyan tele volt a szoba Kojtoréknál, mintha lakodalom volna. Alig fértem be az ajtón a szorongó sokaság miatt; bent aztán nyitottak volna utat, de intettem nekik, hogy hagyjanak, jobb szeretem, ha észre nem veszi az ügynök a kabátos embert; csendesen meglapultam hátul a banyakemence mellett.

Az asztalfőn ült az ügynök, egy negyvenen túli, jól táplált, leberetvált szakállu és bajszu, hamuszinhaju ur, kicsattanó piros, kővér orcákkal, mint egy prépost, nagy, kampós orrán egy aranyfoglatu pápaszem ült, melyet minduntalan levett, megtörülgette a kendőjével, majd a szeméit majd az üveget, úgy, hogy nem lehetett tudni, melyik piszkolódik el a másiktól. Mellette egy Stroff nevű, állítólag ipolysági ügyvédi irnok, ki tolmács gyanánt is szolgált, irt egy halom papiros egyikére, míg az ügynök ur az asztal körül tolongó fiatalabb parasztokkal tárgyalt. Az öregek hátul állottak, inkább csak mint közönség. A két ablaknál (minthogy nyitva voltak a nagy pipafüst és ködmenszag szabadoneresztése miatt) kandi menyecskek pipiskedtek. Némelyik be is dugta a mosolygós pofácskáját. Egy-egy anyóka aggodalmas arca is megvillant az üde fejek közt.

Az ügynök ur felváltva hol egyesekkel